

**საქართველოს
სახალხო დამცველი
PUBLIC DEFENDER (OMBUDSMAN)
OF GEORGIA**

დავით აღმაშენებლის გამზირი N80
0102 თბილისი, საქართველო
ცხელი ხაზი: 1481(24/7)
www.ombudsman.ge
ელ-ფოსტა: info@ombudsman.ge

20 მაი 2024 წ.

KA000093678776224

№ 2024/1178

საქართველოს გენერალურ პროკურორს
ბატონ ირაკლი შოთაძეს

წ ი ნ ა დ ა დ ე ბ ა

მოქალაქეების [REDACTED] და [REDACTED] მიმოსვლის თავისუფლების დარღვევის შესახებ ფაქტზე გამოძიების დაწყების თაობაზე

შემუშავებულია საქართველოს სახალხო დამცველის აპარატის მიერ განხორციელებული შემონშების შედეგების მიხედვით და გეგმავანებათ „საქართველოს სახალხო დამცველის შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის 21-ე მუხლის „გ“ ქვეპუნქტის შესაბამისად.[1]

ბატონ ირაკლი,

საქართველოს სახალხო დამცველის აპარატმა შეისწავლა ადვოკატ [REDACTED] განცხადება, [REDACTED] (დაბ. [REDACTED] პასპორტის ნომერი: [REDACTED] პ/ნ [REDACTED]) და [REDACTED] (დაბ. [REDACTED] პასპორტის ნომერი: [REDACTED] პ/ნ [REDACTED] უსაფუძვლოდ საზღვრის კვეთის შეზღუდვასთან დაკავშირებით.

საქმის შესწავლის შედეგად, დგინდება, რომ შესაძლოა, ადგილი ჰქონდეს საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს ცენტრალური კრიმინალური პოლიციის დეპარტამენტის ორგანიზებულ დანაშაულთან ბრძოლის სამმართველოს კიბერდანაშაულთან ბრძოლის სამმართველოს გამოძიების მიერ, [REDACTED] და [REDACTED] საქართველოდან თავისუფლად გასვლის უფლების განხორციელებაში უკანონოდ ხელშეშლას, სამსახურებრივი მდგომარეობის გამოყენებით.

ფაქტობრივი გარემოებები

საქართველოს სახალხო დამცველის აპარატში ადვოკატის მიერ წარმოდგენილი ინფორმაციით, მისი დაცვის ქვეშ მყოფი უკრაინის რესპუბლიკის მოქალაქეები, [REDACTED] და [REDACTED], კანონიერად იმყოფებოდნენ საქართველოში. 2023 წლის 22 აპრილს, [REDACTED] და [REDACTED], სარფის სასაზღვრო პუნქტის გავლით აპირებდნენ თურქეთის რესპუბლიკაში გადასვლას, თუმცა საქართველოს მესაზღვრე-ოფიცრისა და კგუფის ხელმძღვანელის მიერ, ყოველგვარი ახსნა-განმარტების გარეშე, უარი ეთქვათ საქართველოს საზღვრის კვეთაზე.

ადვოკატის განმარტებით, კანონიერ მოთხოვნაზე რომ წარუდგინათ საზღვრის კვეთის აკრძალვის შესახებ დოკუმენტი - მიანოდეს მხოლოდ ფურცელზე დანერილი, ვინმე [REDACTED] მობილური ტელეფონის ნომერი [REDACTED], რომელმაც სატელეფონო საუბრისას განუძარტა, რომ იყო შინაგან საქმეთა სამინისტროს კრიმინალური პოლიციის თბილისის დეპარტამენტის გამოძიებელი, იძიებდა საქმეს კიბერდანაშაულის ფაქტზე, რომელზეც [REDACTED] და [REDACTED] მონშის სახით იყვნენ გამოსაკითხი და აკრძალული ჰქონდათ საზღვრის კვეთა. თუმცა, [REDACTED] გადმოცემით, საზღვრის კვეთის შეზღუდვის შესახებ სასამართლოს განჩინება არ არსებობდა. ადვოკატმა მითითებული გარემოებები აცნობა ასევე შინაგან საქმეთა სამინისტროს გენერალურ ინსპექციას.[2]

სახალხო დამცველის აპარატმა მიმართა შინაგან საქმეთა სამინისტროს ადმინისტრაციას და გამოითხოვა ინფორმაცია [REDACTED] და [REDACTED] საზღვრის კვეთის შეზღუდვის ფაქტზე.[3] წარმოდგენილი ინფორმაციით, [REDACTED] და [REDACTED] მიმართ საქართველოს სახელმწიფო საზღვრის გადაკვეთაზე შეზღუდვა, რაიმე სამართლებრივი საფუძვლით, 2023 წლის 24 მაისის

მდგომარეობით არ ფიქსირდებოდა.[4]

სახალხო დამცველის აპარატმა ხსენებულ პირთა საპროცესო სტატუსისა და სამგზავრო დოკუმენტის მოქმედების შეჩერების ფაქტთან დაკავშირებით ინფორმაცია გამოითხოვა ასევე საქართველოს გენერალური პროკურატურისგან.[5] მიღებული პასუხის თანახმად, საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს ცენტრალური კრიმინალური პოლიციის დეპარტამენტის წარმომადგენლებში არსებულ სისხლის სამართლის საქმეზე, მოცემულ ეტაპზე, [] და [] მიმართ სისხლისსამართლებრივი დევნა არ მიმდინარეობდა.[6]

სახალხო დამცველის აპარატმა მიმართა ასევე შინაგან საქმეთა სამინისტროს გენერალურ ინსპექციას,[7] რომლის განმარტებით, 2023 წლის 22 აპრილს, სამინისტროს გენერალური ინსპექციის ცხელ ხაზზე (126) დაფიქსირდა ადვოკატ [] შეტყობინება, სადაც მითითებული იყო, რომ სარფის სასაზღვრო-გამშვებ პუნქტზე, მისი დაცვის ქვეშ მყოფ უკრაინის მოქალაქეებს, [] და [] არ მიეცათ საზღვრის კვეთის საშუალება.

ამავე პასუხის თანახმად, გენერალურ ინსპექციაში ჩატარდა სამსახურებრივი შემოწმება და გამოიკითხა საქმესთან შემხებლობაში მყოფი სამინისტროს მოსამსახურე, რომელმაც განმარტა, რომ მის წარმომადგენელშია სისხლის სამართლის N [] საქმე, [] მომხმარებლების მხრიდან, ამავე ბანკის მიმართ განხორციელებული ჯგუფური თაღლითობის ფაქტზე, დანაშაული გათვალისწინებული სისხლის სამართლის კოდექსის 180-ე მუხლის მე-3 ნაწილის „ა“ და „ბ“ ქვეპუნქტებით, ვინაიდან არსებობდა ვარაუდი, რომ [] და [] შესაძლოა, სცოდნოდათ სისხლის სამართლის საქმის გარემოებათა დასადგენად საჭირო ინფორმაცია, მოწმის სახით გამოსაკითხად დაბარებულ იქნენ საგამოძიებო ორგანოში. მას შემდეგ, რაც [] და [] არ გამოცხადდნენ საგამოძიებო ორგანოში, გამოძიებლის მიერ განხორციელდა მათი საზღვრის კვეთის თაობაზე კონტროლის დანერგვა.[8]

სახალხო დამცველის აპარატმა გენერალური ინსპექციისგან გამოითხოვა სამსახურებრივი შემოწმების მასალები.[9] გენერალურმა ინსპექციამ წარმოადგინა მხოლოდ გამოძიებლის ახსნა-განმარტება,[10] იმ დასაბუთებით, რომ სხვა დოკუმენტაცია შეიცავდა გამოძიების შესახებ ინფორმაციას, რომელზეც არ არის კანონიერ ძალაში შესული გადაწყვეტილება.[11]

სახალხო დამცველის აპარატმა შეისწავლა გენერალური ინსპექციის მიერ წარმოდგენილი, სამსახურებრივი შემოწმების პროცესში სამინისტროს თანამშრომლისთვის ჩამორთმეული ახსნა-განმარტება. თანამშრომელი მიუთითებდა, რომ [] და [] შესაძლოა, სცოდნოდათ ინფორმაცია მისდამი დაქვემდებარებული განყოფილების წარმომადგენლებში არსებულ სისხლის სამართლის საქმესთან დაკავშირებით, ხოლო მათი საკონტაქტო მონაცემებისა და ადგილსამყოფელის დადგენა ვერ მოხერხდა. ამიტომ, საქმის ზედამხედველ პროკურორთან შეთანხმებით, სასამართლოს გადაწყვეტილების გარეშე, განახორციელა მითითებული პირების საზღვრის კვეთის კონტროლზე აყვანა, შენიშვნით - „შეაჩერეთ და აცნობეთ ინიციატორს“. ხოლო 2023 წლის 22 აპრილს, როდესაც [] და [] სცადეს საზღვრის კვეთა, ასევე, პროკურორთან შეთანხმებით, მიღებულ იქნა მათთვის საზღვრის კვეთის უფლების შეზღუდვა.

შინაგან საქმეთა სამინისტროს გენერალურმა ინსპექციამ, ჩატარებული სამსახურებრივი შემოწმების შედეგად, გამოძიებლის დისციპლინური გადაცდომის ფაქტი არ დაადგინა. ამასთანავე, მიუთითა, რომ საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 32-ე მუხლის მოთხოვნათა შესაბამისად, პროკურატურა ახორციელებს გამოძიების საპროცესო ხელმძღვანელობას. აქედან გამომდინარე, გენერალური ინსპექცია არ ახდენს ზედამხედველობას გამოძიებასა და გამოძიების პროცესში მოქალაქეებისთვის საზღვრის კვეთის უფლების შეზღუდვაზე.[12]

ვინაიდან, სამინისტროს თანამშრომელი ახსნა-განმარტებაში მიუთითებდა, რომ [] და [] საზღვრის კვეთაზე კონტროლი დაანერგა პროკურორთან შეთანხმებით, სასამართლოს განჩინების გარეშე, სახალხო დამცველის აპარატმა მიმართა ასევე გენერალურ პროკურატურას.[13]

გენერალური პროკურატურის განმარტებით, საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს ცენტრალური კრიმინალური პოლიციის დეპარტამენტის წარმომადგენლებში არსებულ სისხლის სამართლის საქმეზე მიმდინარე გამოძიების ფარგლებში, საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსით გათვალისწინებული რაიმე სახის აკრძალვა/შეზღუდვა არ გამოყენებულა.[14]

სამართლებრივი დასაბუთება

საქართველოს კონსტიტუციის თანახმად, ყველას, ვინც კანონიერად იმყოფება საქართველოში, აქვს ქვეყნის მთელ ტერიტორიაზე თავისუფალი მიმოსვლის, საცხოვრებელი ადგილის თავისუფლად არჩევნისა და საქართველოდან თავისუფლად გასვლის უფლება.[15] ამ უფლებათა შემლუდვა დასაბუთება მხოლოდ კანონის შესაბამისად, დემოკრატიულ საზოგადოებაში აუცილებელი სახელმწიფო ან საზოგადოებრივი უსაფრთხოების უზრუნველყოფის, ჯანმრთელობის დაცვის ან მართლმსაჯულების განხორციელების მიზნით, [16]

სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებების შესახებ საერთაშორისო პაქტის თანახმად, თითოეულ ადამიანს უფლება აქვს დატოვოს ნებისმიერი ქვეყანა, მათ შორის საკუთარიც.[17] აღნიშნული უფლება არ ექვემდებარება რაიმე შეზღუდვას, გარდა იმ შემთხვევებისა, რომლებიც გათვალისწინებულია კანონით, აუცილებელია სახელმწიფოს უშიშროების, საზოგადოებრივი წესრიგის, მოსახლეობის ჯანმრთელობისა და

ზნეობის, ან სხვათა უფლებებისა და თავისუფლების დასაცავად და შესაბამისობაშია წინამდებარე პაქტით აღიარებულ სხვა უფლებებთან.[18]

უცხოელისთვის საქართველოდან გასვლაზე უარის თქმის საფუძვლები განსაზღვრულია „უცხოელთა და მოქალაქეობის არმქონე პირთა სამართლებრივი მდგომარეობის შესახებ“ საქართველოს კანონით, რომლის თანახმად, უცხოელს საქართველოდან გასვლაზე შეიძლება უარი ეთქვას: ა) თუ სასამართლო გადაწყვეტილების საფუძველზე მას ეზღუდება საქართველოდან გასვლა; ბ) თუ იგი მსჯავრდებულია ჩადენილი დანაშაულისთვის - სასჯელის მოხდად ან სასჯელისგან გათავისუფლებამდე; გ) საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებულ შემთხვევაში, თუ იგი თავს არიდებს საქართველოს კომპეტენტური ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ მისთვის დაკისრებული მოვალეობის შესრულებას - მოვალეობის შესრულებამდე; დ) საქართველოს საკანონმდებლო აქტებით გათვალისწინებულ სხვა შემთხვევებში.[19]

საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის შესაბამისად, საქართველოს მოქალაქის პასპორტის, ნეიტრალური სამგზავრო დოკუმენტის მოქმედება შეიძლება შეჩერდეს, თუ პირი, რომელზედაც გაცემულია საქართველოს მოქალაქის პასპორტი, ნეიტრალური სამგზავრო დოკუმენტი, ბრალდებულია (მსჯავრდებულია) ამ კოდექსით დადგენილი წესით და არსებობს დასაბუთებული ვარაუდი, რომ აღნიშნული პასპორტის/დოკუმენტის გამოყენებით იგი შეიძლება საქართველოდან გასვლას ან საზღვარგარეთ გადაადგილებას.[20]

ძებნილი ბრალდებულისათვის (მსჯავრდებულისათვის) საქართველოს მოქალაქის პასპორტის, ნეიტრალური სამგზავრო დოკუმენტის მოქმედების შეჩერების შესახებ გადაწყვეტილების მიღების შემდეგ პროკურორი წერილობითი შუამდგომლობით მიმართავს გამოძიების ადგილის მიხედვით სასამართლოს, რომელსაც საკმარისი საფუძვლის არსებობისას გამოაქვს განჩინება ამ ღონისძიების გამოყენების შესახებ.[21]

სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი ითვალისწინებს ასევე აღკვეთის ღონისძიებასთან ერთად, ბრალდებულისთვის პასპორტის ან პირადობის დამადასტურებელი სხვა დოკუმენტის ჩაბარების ვალდებულების დაკისრებას და საზღვრის გადაკვეთის უფლების შეზღუდვას, რაზეც გადაწყვეტილებას იღებს სასამართლო.[22]

საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის თანახმად, დანაშაულს წარმოადგენს **სამსახურებრივი მდგომარეობის გამოყენებით, საქართველოში კანონიერად მყოფი პირისთვის საქართველოდან თავისუფლად გასვლის უფლების განხორციელებაში უკანონოდ ხელშეშლა**.[23]

საქართველოს გენერალური პროკურორის ბრძანების თანახმად, პროკურატურის გამომძიებლის საგამომძიებო ქვემდებარეობას განეკუთვნება საქმეები პოლიციელის მიერ ჩადენილი დანაშაულის თაობაზე.[24]

წინამდებარე საქმის ანალიზი

სახალხო დამცველის აპარატის მიერ საქმის შესწავლის შედეგად დადგინდა, რომ [REDACTED] და [REDACTED] მიმართ, მათთვის საქართველოდან გასვლის უფლებით სარგებლობაში ხელშეშლის დროს, არ ყოფილა დაწყებული სისხლისსამართლებრივი დევნა და შესაბამისად, სასამართლოს მიერ არ ყოფილა გამოტანილი მათთვის საქართველოს სახელმწიფო საზღვრის კვეთის უფლების შეზღუდვის შესახებ გადაწყვეტილება.

ამასთან, საქმის შესწავლის შედეგად, [REDACTED] და [REDACTED] მიმართ საქართველოდან გასვლაზე უარის თქმის სხვა კანონიერი საფუძვლის არსებობის ფაქტიც არ იკვეთება.

ყურადსაღებია შინაგან საქმეთა სამინისტროს თანამშრომლის მიერ გენერალური ინსპექციისთვის მიცემული ახსნა-განმარტება, რომლის თანახმად, თანამშრომელი ადასტურებს, რომ სასამართლო განჩინების გარეშე, პროკურორთან შეთანხმებით, დაწესდა [REDACTED] და [REDACTED] მიმართ საზღვრის კვეთის კონტროლი, მათი საგამომძიებო ორგანოში წარდგენისა და საგამომძიებო მოქმედებაში მონაწილეობის უზრუნველყოფის მიზნით. ამ საფუძვლით საქართველოდან გასვლის უფლების შეზღუდვას კი საქართველოს კანონმდებლობა არ ითვალისწინებს.

ამდენად, წარმოდგენილი განცხადებისა და გამოთხოვილი ინფორმაციის ურთიერთშეჯერების შედეგად იკვეთება, რომ [REDACTED] და [REDACTED], სათანადო სამართლებრივი საფუძვლის არარსებობის პირობებში, უკანონოდ შეზღუდათ საქართველოს ტერიტორიის დატოვების უფლება.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, ცალკეული ფაქტობრივი გარემოებების დადგენისა და გამომძიებლის ქმედების სამართლებრივი შეფასების მიზნით, აუცილებელია გამოძიების დაწყება და შესაბამისი საგამომძიებო/საპროცესო მოქმედებების ჩატარება.

დასკვნა

ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, მიმაჩნია, რომ შესაძლოა, იკვეთებოდეს შინაგან საქმეთა სამინისტროს თანამშრომლის მიერ, 2023 წლის 22 აპრილს, [REDACTED] და [REDACTED] მიმართ, საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 152-ე მუხლის მე-2 ნაწილით გათვალისწინებული დანაშაულის ჩადენა, რაც გამოიხატა სამსახურებრივი მდგომარეობის გამოყენებით, მათთვის

საქართველოდან თავისუფლად გასვლის უფლების განხორციელებაში, სავარაუდოდ, უკანონოდ ხელის შეშლაში.

შესაბამისად, „საქართველოს სახალხო დამცველის შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის 21-ე მუხლის „გ“ ქვეპუნქტის შესაბამისად, მოგმართავთ წინადადებით:

1. დაინწყით გამოძიება [REDACTED] და [REDACTED] მიმოსვლის თავისუფლების სავარაუდოდ დარღვევის ფაქტზე, ჩადენილი სამსახურებრივი მდგომარეობის გამოყენებით, საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 152-ე მუხლის მე-2 ნაწილით გათვალისწინებული დანაშაულის ნიშნებით;
2. გამოძიება დაუქვემდებაროთ პროკურატურის გამოძიებულს, ვინაიდან, აღნიშნული დანაშაული შესაძლოა ჩადენილი იყოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს თანამშრომლის მიერ;
3. გამოძიების ფარგლებში, გთხოვთ, დაადგინოთ გამოძიებლის მითითების ნამდვილობა იმასთან დაკავშირებით, რომ მან [REDACTED] და [REDACTED] მიმოსვლის თავისუფლების შეზღუდვა პროკურორთან შეთანხმებით განახორციელა.

ამასთან, გთხოვთ, წინადადების განხილვის შედეგები მაცნობოთ „საქართველოს სახალხო დამცველის შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის 24-ე მუხლით დადგენილ ვადაში.

პატივისცემით,

- [1] წინადადება მომზადებულია განმცხადებლის, საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროსა და გენერალური პროკურატურის მიერ საქართველოს სახალხო დამცველის აპარატში წარმოდგენილი ინფორმაციის საფუძველზე.
- [2] ადვოკატ [REDACTED] 2023 წლის 24 აპრილის N4578/23 განცხადება.
- [3] საქართველოს სახალხო დამცველის აპარატის 2023 წლის 27 აპრილის N15-15/4193 წერილი.
- [4] საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს 2023 წლის 24 მაისის NMIA 7 23 01464859 წერილი.
- [5] საქართველოს სახალხო დამცველის აპარატის 2023 წლის 27 აპრილის N15-15/4192 წერილი.
- [6] საქართველოს გენერალური პროკურატურის 2023 წლის 8 მაისის N13/31320 წერილი.
- [7] საქართველოს სახალხო დამცველის აპარატის 2023 წლის 28 აპრილის N15-15/4201 და 22 მაისის N15-15/4925 წერილები.
- [8] საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს გენერალური ინსპექციის 2023 წლის 6 ივნისის NMTA 4 23 01799071 წერილი.
- [9] საქართველოს სახალხო დამცველის აპარატის 2023 წლის 31 ივლისის N15-15/7454 და 7 აგვისტოს N15-15/7757 წერილები.
- [10] საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს გენერალური ინსპექციის 2023 წლის 24 ივლისის NMIA 4 23 02131890 და 3 აგვისტოს NMIA 7 23 02254824 წერილები.
- [11] „საქართველოს სახალხო დამცველის შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის 18-ე მუხლის „ე“ ქვეპუნქტის შესაბამისად, საქართველოს სახალხო დამცველს უფლება აქვს შემონიშნოს ჩატარებისას გაეცნოს სისხლის სამართლის, სამოქალაქო და ადმინისტრაციულ საქმეებს, რომლებზე მიღებული გადაწყვეტილებები კანონიერ ძალაშია შესული.
- [12] საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს გენერალური ინსპექციის 2023 წლის 18 დეკემბრის NMIA 8 23 03719594 წერილი.
- [13] საქართველოს სახალხო დამცველის აპარატის 2023 წლის 22 დეკემბრის N15-15/12385 წერილი.
- [14] საქართველოს გენერალური პროკურატურის 2024 წლის 29 იანვრის N13/5364 წერილი.
- [15] საქართველოს კონსტიტუცია, მუხლი 14, პუნქტი 1.
- [16] იქვე, პუნქტი 2.
- [17] „სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებების შესახებ“ საერთაშორისო პაქტი, მუხლი 12, პუნქტი 2.
- [18] იქვე, პუნქტი 3.
- [19] „უცხოელთა და მოქალაქეობის არმქონე პირთა სამართლებრივი მდგომარეობის შესახებ“ საქართველოს კანონი, მუხლი 49.
- [20] საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი, მუხლი 163.
- [21] იქვე, მუხლი 164, ნაწილი 1.
- [22] იქვე, მუხლი 199, ნაწილი 2.
- [23] საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსი, მუხლი 152, ნაწილი 2.
- [24] „სისხლის სამართლის საქმეთა საგამოძიებო და ტერიტორიული საგამოძიებო ქვემდებარეობის განსაზღვრის შესახებ“ საქართველოს გენერალური პროკურორის 2019 წლის 23 აგვისტოს N3 ბრძანება, დანართი, პუნქტი 2.

საქართველოს სახალხო დამცველი

ხალხმართლია/
შტაბ-ბინაში
ელემენტარულად

ლევან იოსელიანი